

KATALONSKI MODERNIZAM U DJELIMA ANTONIJA GAUDIJA

Hammer, Darija

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:303124>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

Završni rad

KATALONSKI MODERNIZAM U DJELIMA ANTONIJA GAUDÍJA

Darija Hammer

Split 2021.

ODSJEK ZA POVIJEST UMJETNOSTI
PREDDIPLOMSKI DVOPREDMETNI SVEUČILIŠNI STUDIJ
PEDAGOGIJA I POVIJEST UMJETNOSTI

Kolegij: Umjetnost 19. stoljeća – opći problemi i komparativne studije

KATALONSKI MODERNIZAM U DJELIMA ANTONIJA GAUDÍJA

Mentor: doc. dr. sc. Silva Kalčić

Studentica: Darija Hammer

Split, lipanj, 2021.

Sadržaj

2. Uvod	0
3. Secesija	1
4. Obilježja secesije	3
4.1 Katalonski modernizam	4
5. Antoni Gaudí	6
5.1 Biografija	6
5.2 Inspiracije i postignuća	7
6. Najznačajnija djela	11
6.1 Colonia Güell	11
6.2 Casa Vicens	11
6.3 Park Güell	12
6.4 Casa Batlló	15
6.5 Casa Mila	16
7. Sagrada Familia	18
7.1 Plan	19
7.2 Eksterijer	20
8. Zaključak	23
9. Literatura	25
10. Slikovni prilozi	29

2. Uvod

Nakon pozitivnog, ali i negativnog zamaha koji ostavlja industrijska revolucija poput izuma parnog stroja koji je omogućio masovnu proizvodnju i izradu proizvoda koji više nisu rezervirani za elitu, ali i potiskivanje originalnosti, umjetnici s kraja 19. stoljeća su se susreli sa jednim novim strujanjem koje ih je potaklo i dovelo do stvaranja novog stila. Dolaze do kolektivnog odbacivanja ili odcjepljivanja od akademizma 19. stoljeća. Odcjepljenje ili secesija je naziv ovog novog stila koji poprima i druge nazive poput art nouveau, modernizam ili jugendstil. Kako bi to uspjeli okrenuli su se prirodi. Težili su spajanju prirode u umjetničkim i arhitektonskim djelima. Osim flore i faune, u svoja djela su kao identifikacijsku notu integrirali valovite i asimetrične oblike koji bi iskazali dinamiku povezanu s prirodnim kretanjem. U arhitekturi su težili novim prostornim rješenjima koja su im omogućena zbog pristupnosti novih materijala koje su kombinirali s tradicionalnima.

Jedan od arhitekata koji je poslužio kao inspiracija i glavna tema ovog rada je Antoni Gaudí. On je u svojim radovima iskazao odlike secesije odnosno katalonskog modernizma. U Španjolskoj stil je našao čvrsto uporište i postao je pokret kulturne autonomije ove regije. Gaudí i mnoštvo njegovih sunarodnjaka i suvremenika nalazeći bogate mecene proširuju svoje ideje u arhitekturi. Nadalje, osim obilježja stila u Europi, a posebice Kataloniji koji će biti opisani u radu, razradit će se Gaudíjeva biografija te njegove inspiracije i postignuća. Naravno njegov opus je obilat te će se rad usmjeriti samo na nekolicinu njih u kojima osobno smatram da je upotrijebio stilske elemente i karakteristične motive. Tema je razrađena kroz pregled literature koja se prvenstveno opredjeljuje za pojedine aspekte umjetnikovih postignuća, a u ovom radu sistematski se daje pregled stila, njegovih obilježja i kako je stil utjecao na Gaudíjevo stvaralaštvo te sam opis njegovih najznačajnijih djela.

3. Secesija

Kraj 19. stoljeća i početak 20. stoljeća je razdoblje pojave novih stilova diljem Europe. U doba industrijske revolucije, između post-impresionizma, simbolizma, ekspresionizma, fovizma i drugih na scenu je stupio stil zvan mnogim imenima, ali najpoznatiji je pod imenom „Art Nouveau“ čije ime dobiva po galeriji Samuela Binga ili „secesija“ po umjetničkim grupama u Austriji. „Art Nouveau (nova umjetnost) je naziv za dekorativne, sintetičke, eklektične i prijelazne europske kulture i njima odgovarajuće arhitektonske, dizajnerske i umjetničke prakse između 1880. i 1914.“¹ Stil je započeo među redovima srednje klase okupljenih u velikim gradovima poput Pariza, Glasgowa, Berlina i Barcelone te se proširio i na druge gradove. Kako se rapidno širio Europom tako je bio poznat i kao „Modern Style“ u Velikoj Britaniji, „Style Nouille“ u Belgiji, „Jugendstil“ u Njemačkoj i „Tiffany Style“ u SAD-u.² Razlog pojave ovog novog stila leži u industrijskoj revoluciji. Stil je bio odgovor i odstupanje od jeftino načinjenih predmeta uz pomoć mašinerije i odstupanje od akademskog stila 19. stoljeća. Nadalje kako se navodi „Novi je stil zasnovan na ideji “umjetnost radi umjetnosti”, no za razliku od prethodnih pokreta isključuje svaku mogućnost imitiranja pravaca iz prošlosti.“³ Time je vidljivo da su umjetnici i arhitekti napustili povijesne modele i inspiraciju tražili u novim kreativnijim formama pronađenim u prirodi, ali nisu u potpunosti napustili industrijski proces izrade koji im je poslužio u boljoj integraciji umjetnosti i svakodnevice odnosno predmeta načinjenih za svakidašnju uporabu.⁴ Osim toga svojstveno ovom novom stilu je i isticanje eklekticizma odnosno načina stvaranja umjetničkog djela „kojim (umjetnik) bira elemente i fragmente iz ostalih, međusobno različitih sistema, koje povezuje (montira) u novu cjelinu te kojim mijenja točku gledišta (poantu) djela, oblike ponašanja i djelovanja, preuzimajući različite, raznovrsne i nespojive modele iz povijesti umjetnosti, kulture, znanosti i religije.“⁵

Prve reference na art nouveau pronalaze se u Engleskoj s djelima Johna Ruskina koji je objavio brojne knjige o književnosti, slikarstvu, arhitekturi i estetici pod utjecajem gotičke umjetnosti.⁶ Na području dizajna ističu se Henry Cole, William Morris te Arthur Heygate Mackmurdo koji su svojim organski inspiriranim stilom oplemenili dizajnersku scenu. Na isti

¹ Šuvaković, M. (2005.), 70.

² Borovac, I. (2000.), 532.

³ Kalčić, S. (2005.), 19.

⁴ <http://arthistoryproject.com/timeline/modernism/art-nouveau/>. (pristup 23.7.2021.)

⁵ Šuvaković, M. (2005.), 156.

⁶ <http://www.GaudíallGaudí.com/A0003.htm#ART%20NOUVEAU%20IN%20CATALONIA>(pristup 13.7.2021.)

način Victor Horta i Henry Van de Velde su vršili utjecaj na arhitekturu uz pomoć valovitih linija i cvjetnih motiva ukomponiranih u metalne strukture. U umjetnosti, točnije litografiji gdje prednjači Alphonse Mucha, dolazi do prikazivanja žene okružene cvijećem u lepršavim haljinama, u plesnom zamahu ili profilu.⁷

Jedna od glavnih prekretnica ovog stila je bila svjetska izložba „Exposition Universelle“ u Parizu 1900. koja je označile širenje i bolje upoznavanje publike s djelima i karakteristikama ovog stila. Ovime se Pariz isticao kao jedna od metropola čije se odlike stila pronalaze u gradskoj arhitekturi gdje se najbolje ističe primjer ulaza u podzemnu željeznicu postaje kod Bastille čije zasluge idu Hectoru Guimardu. Važno ime belgijske secesijske scene je Victor Horta koji je odbacujući povijesne stilove stvorio temelje moderne arhitekture, a i smatra se prvim koji je upotrijebio secesijska znanja u arhitekturi. Nadalje u Njemačkoj, točnije u Münchenu i Berlinu, stil je naišao na plodno tlo te zadobio naziv po časopisu „Jugendstil“ koji je svojim cvjetnim ilustracijama bio inspiracija umjetnicima. Kao i drugdje, karakteristični su bili asimetrični cvjetni motivi, stilizirane vijugave linije te uporaba opeke i željeza na pročeljima zgrada ili interijera. Također ovaj stil su promovirale grupe zvane „Secessions“ odakle je deriviran i drugi naziv. Te grupe su promovirale više kubične forme i kompozicije koje se ogledaju u repetitivnim romboidnim dekorativnim elementima. Time se ističu arhitekti Otto Wagner i Josef Maria Olbrich koji uvode geometrijske crte u sam stil, a u slikarstvu se ističe Gustav Klimt koji je bio jedan od osnivača bečke secesije. Izvan Europe, točnije u SAD-u, stil se povezivao s dizajnerom Louisom Comfort Tiffanyjem i njegovim mozaičnim lampama, odakle i naziv Tiffany stil.⁸ U Hrvatskoj, koja je bila sastavni dio Austro-Ugarske države, stil je zadobio ime secesija te se ističu arhitekti poput Vjekoslava Bastla, Aladara Baranyaia, Rudolfa Lubynskija, Ignjata Fischera, Viktora Kovačića, Lava Kalda i drugih, a Ivan Meštrović je stvarao u secesijskom i postsecesijskom stilu.⁹

⁷ <http://www.artnouveau.eu/pdf/en/intro.pdf> (pristup 13.7.2021.)

⁸ <http://www.artnouveau.eu/pdf/en/intro.pdf> (pristup 14.7.2021.)

⁹ Šuvaković, M. (2005.), 77.

Slika 1. Hector Guimard: *Ulaz u pariški metro*, Pariz, 1890. – 1930., obojano lijevano željezo i staklo

4. Obilježja secesije

Iako se stil razlikovao ovisno o prostoru na kojem se razvijao, imao je neka glavna zajednička obilježja poput tečne, asimetrične, zmijolike linije nazvane „whiplash“ što bi značilo bičasta linija.¹⁰ „Ta se linija, koja može predstavljati i lišće, cvijeće i posebno omiljeni motiv vinovu lozu, pojavljuje svugdje na slikama, arhitekturi, u ilustracijama i opremi knjiga, umjetničkom obrtu.“¹¹ Nadalje, osnovna obilježja secesije kao umjetničkog pravca su asimetričnost kompozicije i jak kolorit proizašao iz japanizma. Obilovao je orijentalnim arabeskama, elementima rokoka i gotike. Karakteristične su zakrivljene, organske forme, naglasak na dekoraciji, asimetriji, apstrakciji i boji te uporaba keramike, opeke i stakla. Sva ova obilježja i dekoracije zapravo formiraju jednu smislenu cjelinu koja ne odskače od cjelokupne funkcije samog objekta.¹² Kako je rečeno, priroda i njeni oblici su bili glavna inspiracija tadašnjim umjetnicima i arhitektima koji su željeli odbaciti akademske stilove 19. stoljeća. Priroda je za mnoge odražavala božanski i skladan poredak kojem čovjek treba težiti. Često su prisutni motivi raznog stiliziranog cvijeća poput ljiljana, vinove loze, pupoljaka, motivi životinja poput pauna, labuda, leptira, vretenca i drugih insekata te motivi ženskog tijela s dugom kosom isprepletenu zajedno cvijećem. Osim toga karakteristična je i uporaba novih materijala. U arhitekturi se dolazi

¹⁰ <https://www.britannica.com/art/Art-Nouveau> (pristup 14.7.2021.)

¹¹ Kalčić, S. (2005.), 20.

¹² <http://www.artnouveau.eu/pdf/en/intro.pdf> (pristup 14.7.2021.)

do novog shvaćanja prostornosti gdje se koriste konstrukcije od željeza, čelika, betona, keramike te stakla koje je omogućilo prodor svjetla i otvaranje prostora, a novi se stil koristi za ne samo opremanje građevine, nego i za sitne detalje poput stolnog pribora.¹³ Drugo, art nouveau često je povezan s postimpresionizmom, simbolizmom i spomenutim japanizmom. Tijekom 1860-ih godina trgovina s Japanom počela se razvijati. Europski umjetnici po prvi puta su vidjeli japanske grafike i bili su nadahnuti tim novim motivima. Linearna perspektiva i obrisi te asimetrične kompozicije upravo proizlaze iz tog utjecaja, naročito umjetnika Katsushike Hokusaija, a cvjetovi trešnje, bambus, šaran i glicinija postali su dio umjetničkog dizajna te japanski porculan, tekstili i lakirani proizvodi su bili vrlo popularni.¹⁴

4.1 Katalonski modernizam

Modernizam se u Španjolskoj, točnije u pokrajini Kataloniji brzo afirmirao. Španjolska je htjela držati korak s ostalim zemljama tako da je ovaj novi stil brzo našao svoju primjenu. Područje Katalonije doživjelo je procvat. Prvenstveno, to se dešavalo zbog industrijske revolucije te političkih i društvenih promjena.¹⁵ Krajem 19. stoljeća svijet je prošao kroz industrijsku revoluciju. Gradovi diljem svijeta rapidno su se širili i usvajali su moderni način života, a prijelaz u 20. stoljeće bilo je vrijeme velikog bogatstva i promjena u svijetu. Gradovi su prolazili kroz transformaciju jer su se ljudi počeli seliti sa sela u grad. Barcelona se također širila i preuređivala i održavala korak s vremenom. Arhitektura do tada bila je u kriznom razdoblju zbog svoje ovisnosti o ranijim umjetničkim stilovima: neoklasicizmu i neoromantizmu.¹⁶ U umjetničkim krugovima težilo se odbacivanju modernog, industrijskog društva, izražavanju nezadovoljstvom masovne proizvodnje koja je bila nekvalitetna i bez individualnosti. Ali duh modernizma se tek počeo osjećati na Svjetskom sajmu 1888. i 1929. godine kojemu je upravo ovaj grad bio domaćin. Na sajmu su predstavljeni brojni mladi umjetnici, inženjeri, inovatori, arhitekti, dizajneri i drugi koji su oplemenili ne samo umjetničku scenu Barcelone, već i samu gradsku jezgru s brojnim spomenicima i uređenim parkovima. Time Barcelona, ali i sama Katalonija prosperira na umjetničkom nivou kao nikada do sad te se stil zadržao do 1920-ih. Također napeti odnosi između Španjolske monarhije i politički podređene Katalonije stvarao je težnju Katalonije da izrazi svoj nacionalni identitet koji nije podređen Španjolskoj monarhiji. Time je modernizam bio mnogo više

¹³ Lipošek, L. (2017.), 7.

¹⁴ Gardner, H. (1967.), 233.

¹⁵ Lacuesta, R. (2017.), 59.

¹⁶ <https://www.citylifebarcelona.com/the-catalan-modernism-movement-a-quick-rundown/> (pristup 15.7.2021.)

od lokalne varijante art nouveaua, jer je to postao stil koji je jednačen s pokretom za afirmaciju katalonske nacionalnosti i kulturne autonomije.¹⁷

Sam pojam modernizam odnosi se na specifično katalonski fenomen. Katalonski modernizam je bio alternativa industrijskoj proizvodnji gdje su umjetnici, točnije arhitekti težili funkcionalnosti, ali i ljepoti koja je zastupljena u istoj mjeri. Ljepotu također pronalaze u prirodi uzimajući razne motive povrća i voća te fantastičnih figura i životinja. Katalonski umjetnici nisu bježali od tradicije, nego su je ukomponirali s tadašnjim stilovima. Time mnoge građevine imaju odlike katalonske gotike i mudejar naslijeđa. Mudejar označava spoj kršćanske odnosno romaničke, gotičke, renesansne te islamske umjetnosti. Mudejar umjetnost su stvorili muslimani koji su od 12. do 16. stoljeća ostali na kršćanskom teritoriju u vrijeme osvajanja Iberijskog poluotoka. Karakterizira ga upotreba opeke, keramičkih pločica, rezbarenje drva i gipsa i ukrasni metali.¹⁸ Također modernistički umjetnici su bili pod utjecajem pokreta umjetnosti i obrta, jugendstila te pod utjecajem gotičkog preporoda.¹⁹ Težili su umjetničkoj obnovi i napretku gdje su tradicionalnu bazu oplemenili novim materijalima i tehnikama i djelima su dali novu perspektivu. Od materijala često su korišteni tradicionalni materijali poput opeke i keramike. Keramičke glazirane pločice su se lomile i tvorile mozaik, a ta tehnika nazvana „trencadis“ je bila vrlo popularna na području Katalonije.²⁰ Naglasak je stavljen na ljepotu jednostavnih i siromašnijih materijala poput cigle i žbuke, a također i na luksuznim materijalima, poput mramora, ebanovine, kristala i zlata. Geometrijski oblici, ukrasni obrubi i polikromija karakteristični za islamsku arhitekturu također su se pronalazili na ogradama i fasadama, te čak i u interijeru kojem se posvećivala posebna pažnja da izrazi duh modernosti.²¹ Arhitektura španjolskog modernizma je prožeta kićenim gotskim i maurskim stilom te je pokazivala sklonost prema mediteranskoj tradiciji što se ogleda u mozaicima, pločicama te uporabi boja.²² Kako je rečeno i ovdje se stil sastoji od oblika, boja i koncepata inspiriranih prirodom, od korištenja biljnih motiva, prirodnog svjetla, prirodnih boja do simbolike preuzete iz prirode. Uglavnom se koriste krivulje i dinamički oblici koji imaju prednost nad statičkim oblicima. Modernizam se najbolje ogleda u arhitekturi i modernističkim građevinama Antonija Gaudíja, Lluísa Domènecha i Montanera i Josepa Puiga i Cadafalcha. Bilo je mnogo drugih arhitekata, ali važno je spomenuti bogate mecene poput grofa

¹⁷ Narotzky, V. (2009), 72.

¹⁸ <https://theculturetrip.com/europe/spain/articles/mudejar-art-hybrid-design-where-east-meets-west/> (pristup 20.9.2021.)

¹⁹ Radford, R. (2002), 573.

²⁰ Rossello, M. (2013), 286.

²¹ Ibid. 286.

²² Lipošek, L. (2017), 17.

Güella i dinastije markiza od Comillasa, koji su djelovali su kao važni sponzori ovih arhitekata, posebno Gaudíja i Domenecha i Montanera.²³

5. Antoni Gaudí

Slika 2. Antoni Gaudí y Cornet, 1878.

5.1 Biografija

Antoni Gaudí y Cornet rođen je 25. lipnja 1852. godine u gradiću Reus u južnoj Kataloniji. Upisao se u školu Piarista u Reusu gdje je pokazao svoje slikarsko umijeće crtežima za seminar pod nazivom „El Arlequín“. Studirao je na prirodno–matematičkom fakultetu Sveučilišta u Barceloni i u provincijskoj arhitektonskoj školi, koju je upisao 1873. godine gdje je diplomirao arhitekturu 1878. godine. Godine 1868. preselio se u Barcelonu. U svojim adolescentnim godinama i zajedno sa svojim kolegama planirao je obnovu samostana Poblet čime pokazuje zanimanje za arhitekturu. Njegovi prvi radovi kao student s arhitektom Josepom Fontseréom bili su u parku Ciutadella u Barceloni, a prvi rad kao arhitekt bile su svjetiljke u Placa Reial i dizajn za osvjetljenje Muralla del Mar, te za Radničku zadrugu u Matarou. Kasnije je stekao veće priznanje za svoje prvo važno djelo Casu Vicens. Njegov funkcionalni i estetski modernistički dizajn impresionirao je katalonskog industrijskog tajkuna Eusebija Güella, koji je tada naručio neke od najznačajnijih njegovih djela: Güellsski vinski podrum, Güell paviljoni, Palaču Güell, Park Güell i kriptu crkve Colonia Güell.²⁴ Projekti koje je Gaudí poduzimao od 1900. godine činili su njegovo drugo razdoblje uključujući projekte za Eusebia Güella. Nadalje gradi Colegio Teresiano, Casu Calvet, i Torre Bellesguard. Njegova djela izvan Katalonije su bila vila El

²³ Mackay, D. (1985.), 8.-26.

²⁴ <https://www.theartstory.org/artist/Gaudí-antoni/life-and-legacy/#nav> (pristup 15.7.2021.)

Capricho u Comillasu, katedrala u Maiorci, Biskupska palača u Astorgi i Casa Fernandez Andres u Leonu.²⁵

Svjetska izložba 1888. bila je jedan od glavnih događaja u Barceloni i predstavljala je ključnu točku u povijesti modernizma. Vodeći arhitekti prikazali su svoja najbolja djela, uključujući Gaudíja koji je predstavio građevinu osmišljenu za kompaniju Trasadlantica. Godine 1900. dobio je nagradu za najbolju građevinu godine od Gradskog vijeća Barcelone za Casu Calvet. Između 1904. godine i 1910. godine sagradio je Casu Batlló i Casu Mila, a zadnje godine je potpuno posvetio projektu Sagradi Familiji. Gaudí je umro 10. lipnja 1926. godine u dobi od 73 godine. Ostao je zapamćen kao najutjecajniji arhitekt katalonskog modernizma, ali i secesije općenito.²⁶

5.2 Inspiracije i postignuća

Tijekom studiranja, Gaudí je proučio zbirku fotografija egipatskih, indijskih, perzijskih, majanskih, kineskih i japanskih umjetnosti te također maurske spomenike iz kojih je pronalazio inspiraciju. Gaudí je posebno proučavao islamsku umjetnost od koje je preuzeo određena prostorna rješenja, poprimio osjećaj fragmentacije i podjele bez uništavanja osjećaja otvorenog prostora. Utjecaj orijentalne umjetnosti može se vidjeti u djelima kao što su Palača Güell, Güell paviljoni i Casa Vicens.²⁷ Gaudí je bio izložen širokom rasponu arhitektonskih stilova i drugih tradicija što se ogleda u karakterističnim pločicama u preuzetih iz islamske tradicije i često se naziva Mudejer stil. Kombinira gotičke i arapske ukrasne elemente i koristi kombinaciju materijala – kamena, cigle i pločica u kojima su zidovi od opeke ostavljeni nepokriveni, što je poznato na katalonskom kao „obra vista“.²⁸ Očigledan je i utjecaj secesije na Gaudíja što se iskazuje u kombinaciji više materijala, njegovom arhitektonskom izrazu, obilju geometrijskih detalja, naglasku na organskim motivima te eksperimentiranju s novim strukturnim sustavima i metodama gradnje.²⁹ Ali velik utjecaj i inspiraciju prvenstveno predstavlja regionalna inačica gotike. Katalonska gotika utječe na Gaudíjevo razmišljanje jer čini glavninu povijesne arhitekture u Kataloniji. Gaudí se s ovim stilom susreo i na brojnim putovanjima u Francusku, Maroko i Andaluziju koja su mu omogućila viđenje stila, ali i drugih utjecaja poput Viollet-le-Ducovu obnovu u Carcassonneu.³⁰ Na kraju, oslanja se

²⁵ Ibid. (pristup 15.7.2021.)

²⁶ Stefanus, A. (2011). 7.

²⁷ Ibid. 9.

²⁸ Sobrer, J. M. (2002.), 214..

²⁹ Raventos-Pons, E. (2002.), 204.

³⁰ Radford, R. (2002.), 573.

na organski stil inspiriran prirodom koji će krasiti njegova glavna djela. On je temeljito proučavao organske geometrijske oblike pronađene u prirodi poput motiva planine Montserrat, katalonske zemlje sa svojim terenom, špiljama te uvijenim granama autohtonog drveća i biljaka.³¹

Slika 3. Antoni Gaudí: Usporedba prirode s Gaudíjevim dizajnom u Sagradi Familiji, Barcelona, 1882.

³¹ Raventos-Pons, E. (2002.), 201.

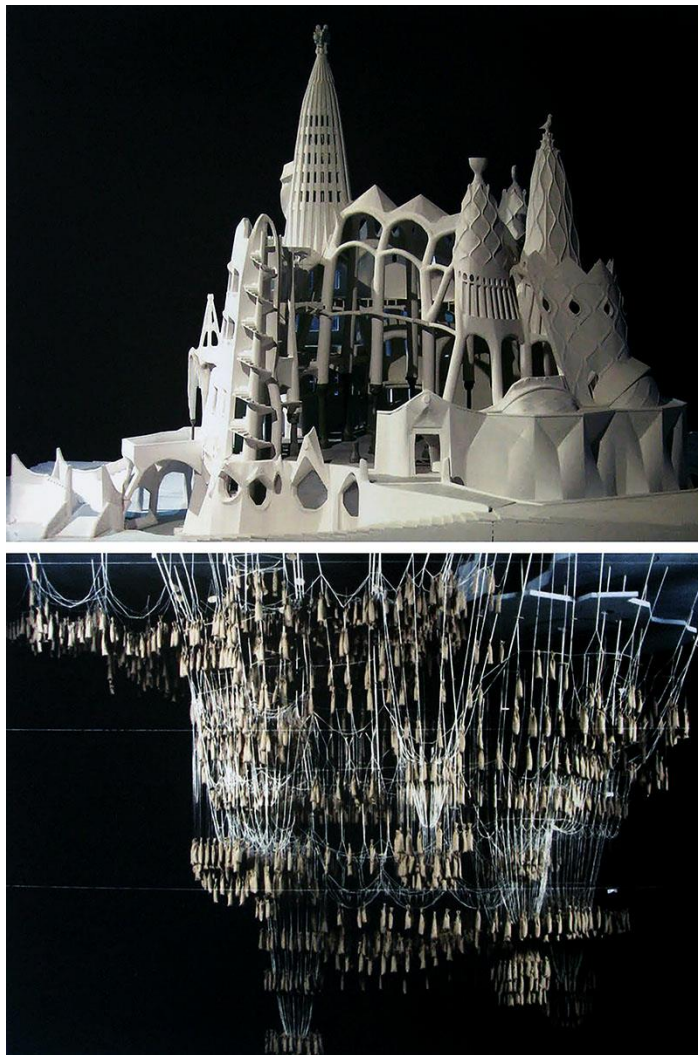

Slika 4. Kapiteli Sagrade Familije

Njegova ranija djela obuhvaćaju dvorište županijskog vijeća Barcelone, dizajn za glavni auditorij Sveučilišta u Barceloni, nacrt plana za samostan Poblet, niz svjetiljki za trg u Barceloni, oltarska kapela Bazilike Montserrat te monumentalna fontana za Placa Catalunya u Barceloni. Kasnije se okrenuo neogotičkom stilu. Taj se utjecaj odražava u biskupskoj palači u Astorgi, Casa Botinesu i Bellesguardovoj kući, kao i u kripti i apsidi Sagrada Familije. U ovoj fazi radi Casu Calvet, kriptu crkve Colonia Güell, Park Güell, restauriranje katedrale Palma de Mallorca, Casu Batlló te Casu Mila.³² Od svojih prvih projekata, Gaudí je pokazao svoju originalnost i neovisnost. Konkretno, počeo je sustavno koristiti vrstu luka koja nije uobičajena u zapadnoj arhitektonskoj tradiciji. Gotički dizajn i saznanja su mu pomogla u tome. Time je razvio bolje razumijevanje i rješavanje problema u vezi s napreznjima i unutarnjom potporom, nadajući se da će smanjiti broj stupova. Razradio je i obrnuti model odnosno obrnuti kostur zdanja koji mu je omogućio mjerenje raspodjele sila, eksperimentiranje s volumenima i okvirom konstrukcije. Rezultat je doveo do strukturnih inovacija, poput hiperboličkih parabola, elipsa, te uvijenih i spiralnih oblika koje se do sad nisu koristile.³³

³² Stefanus, A. (2011.), 5.

³³ Raventos-Pons, E. (2002.), 204.

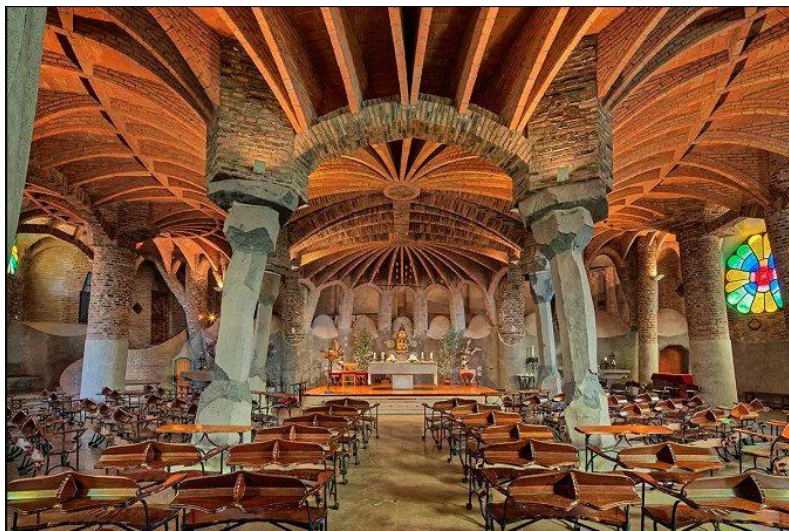

Slika 5. Sveučilište u Stuttgart i Sveučilište u Innsbruck: Obrnuti model Colonie Güell, Barcelona, 1983.
– 2008.

6. Najznačajnija djela

6.1 Colonia Güell

Kapela Colonia Güell je Gaudíjevo jedinstveno djelo u kojem nudi metode za rješavanje strukturnih problema ove građevine, ali i drugih poput Sagrade Familie. U kripti ovalnog oblika zidovi, stupovi različitih oblika i svodovi spajaju se kroz zakrivljene vijugave površine. U kapelici tekstura, oblik i svjetlo stvaraju osjećaj svetosti u kojem hrapavost površine odražava dramatičnu izražajnost prirode.³⁴ U kapeli Colonia Güell Gaudí je pronašao stil koji je bio potpuno izražajan i pogodan za njegova htijenja te je ovo djelo u kojem je izrazio znanja o statici, predanost prirodi i tradiciji.

Slika 6. Antoni Gaudí: Unutrašnjost kripe Colonie Guel, Barcelona, 1890.

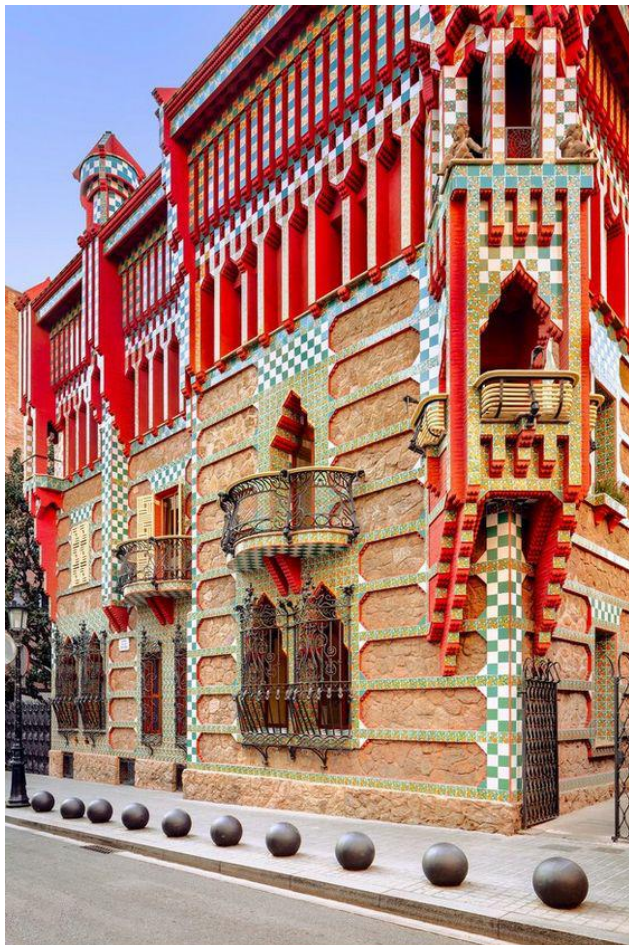
6.2 Casa Vicens

Casa Vicens je njegov prvi važan projekt kojim je pokrenuo nove tehnike dizajna i modernizma u Barceloni. Ovom građevinom Gaudí je postavio nove standarde tog vremena jer je to bila prva secesijska zgrada izgrađena u neo – maorskom stilu što se ogleda u uporabi pločica i kupola s elementima orijentalne arhitekture u unutrašnjosti. Gaudí je ovime eklektično pristupio arhitekturi spajajući stilove i elemente drugih pravaca i tradicija u svoje djelo. Kuću je naručio Manuel Vicens kao ljetnu rezidenciju, a njegova tvornica opeke izradila je keramičke ukrase, što je kasnije postalo jednim od Gaudíjevih zaštitnih znakova. Kuća je napravljena od kamena, crvenih cigli i obojenih keramičkih dijelova u vidu šahovske ploče. Ugrađivani su različiti materijali poput željeza, stakla, keramičkih pločica i betona.³⁵ U unutrašnjosti je također korištena raznobojna

³⁴ <https://Gaudícoloniaguell.org/en/> (pristup 20.8.2021.)

³⁵ <https://casavicens.org/casa-vicens/the-house/> (pristup 19.8.2021.)

keramika koja se može vidjeti u blagovaonici, spavaćoj sobi i sobi za pušenje.³⁶ Gaudí se udaljio od tradicije i preuzeo obilježja novog stila te Casa Vicens predstavlja novo poglavlje u povijesti katalonske arhitekture.

Slika 7. Antoni Gaudí: Casa Vicens, Barcelona, 1883. – 1885.

6.3 Park Güell

Ideja o začetku Parka Güell datira iz 1899. godine kada katalonski biznismen Eusebi Güell kupuje zemljište na brdu El Karmel. Za izradu projekta poziva Antonija Gaudíja te radovi počinju od 1900. do 1914. godine. Izvorni plan je bio načiniti urbanizacijski prostor sa 60 stambenih jedinica i najamnih zgrada sa svim potrebnim sadržajima odnosno grad- vrt, ali ta ideja nije zaživjela zbog Prvog svjetskog rata. Prodane su dvije parcele od kojih je jedna Gaudíjeva rezidencija koja je danas postala muzej te Casa Trias u vlasništvu odvjetnika Martíja Triasa i Domènecha. Radovi prestaju pri početku Prvog svjetskog rata te se nastavljaju nakon, a 1918. godine je odlučeno da to zemljište postane park.³⁷ Inspiracija za park proizašla je iz engleske tradicije uređivanja parkova u kombinaciji sa suvremenim stremljenjima te iz brojnih drugih tradicija. Katalonska tradicija je

³⁶ Rossello, M. (2013.), 289.

³⁷ <https://parkguell.barcelona/en/park-guell/Gaudí-and-guell> (pristup 19.8.2021.)

vidljiva u uporabi keramičkih pločica i rustikalnog kamena te u katalonskoj tradiciji svetišta i hodočašća jer sam dizajn podsjeća na planinska svetišta, katakombe ili svete pećine.³⁸ Također utjecaj na park je imala i lokalna geografija i autohtona vegetacija koja je vidljiva i prožeta kroz čitav park. Spoj prirode i arhitekture je vidljiv u spiralnim rampama, stupovima poput debla, krovova poput planine, svodom poput špilje te drugdje. U promatranju prirode Gaudí je pronašao inspiraciju i dizajn koji bi odgovarali njegovoj zamisli i estetici te time ovaj park izražava jedinstven spoj prirode i arhitekture.

Kako je park smješten na brdovitom terenu Gaudí je slijedio nepravilan teren i osmišljavao dijelove parka u skladu s prirodnim terenom. Time ceste i građevine su prilagođene obrisima parka i slijede organski stil, a materijal preuzet s nalazišta daje još jači osjećaj da je arhitektura dio prirode. Pri ulazu se nalaze dvije okrugle kućice nalik na gljive s krovovima prekrivenim komadićima raznobojne keramike i visoki zid koji okružuje park. Iza željeznih vrata izrađeno je dvostruko stubište također prekriveno keramičkim mozaikom gdje se na središtu nalazi fontana.³⁹ Stubište nadalje vodi u veliku hipostilnu dvoranu s kolonadom dorskih stupovlja. Stupovi nose glavni trg ograđen valovitim klupama prekrivenim komadićima keramike. Lijevo i desno od stubišta se protežu putovi koji vode do drugih dijelova parka. Puteve odnosno šetnice obilježavaju masivna kamena drveća odnosno potporni stupovi koji podupiru terase iznad.⁴⁰ Također na samom vrhu je veliki križ te se s te točke pruža pogled na Barcelonu i uvalu. Čitav park je prikaz Gaudíjeva umijeća u korištenju pojedinih materijala te različitih prirodnih motiva da bi se stvorio utisak luksuza.⁴¹

³⁸ Kopsida, A. (2011.) 22.

³⁹ Raventos-Pons, E. (2002.), 201.

⁴⁰ Kopsida, A. (2011.), 21.

⁴¹ <https://parkguell.barcelona/en/park-guell/emblematic-features> (pristup 19.8.2021.)

Slika 8. Antoni Gaudí: Park Güell, pogled s ulaza, Barcelona, 1900. – 1914.

Slika 9. Antoni Gaudí: Park Güell, detalj kamenih drveća, Barcelona, 1900. – 1914.

6.4 Casa Batlló

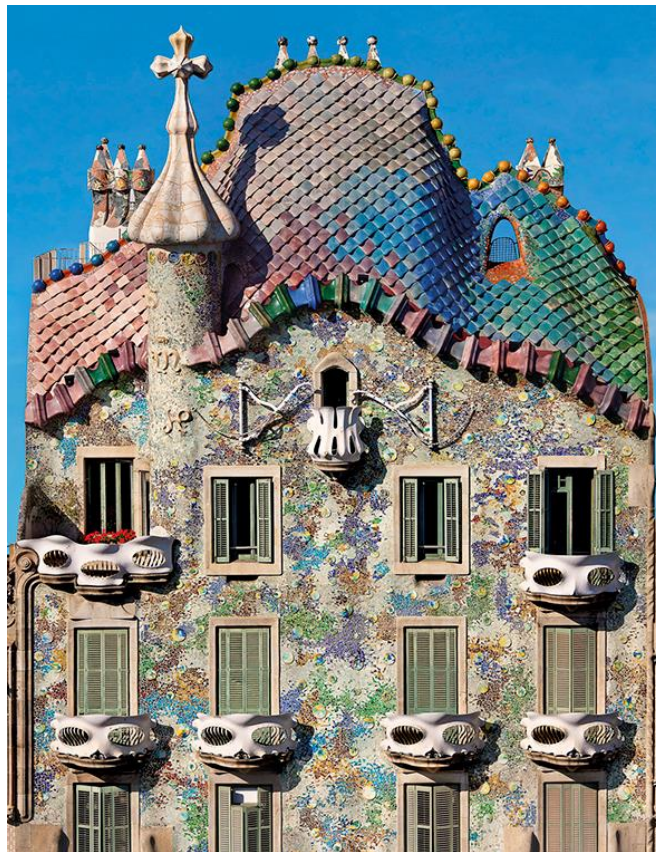
Na području poznatom pod imenom Quadrat d'Or ili Zlatnom trgu koji se nalazi u području grada zvanom Eixample gdje se nalaze najpoznatije modernističke građevine, nalazi se građevina koju je 1907. godine Gaudí projektirao za aristokratsku obitelj Batlló. Današnja Casa Batlló rezultat je potpune obnove stare konvencionalne kuće izgrađene 1877. godine.⁴² Casa Batlló je koncipirana tako da prizemlje bude namijenjeno za poslovne urede, prvi kat kao rezidencija za vlasnike, a ostatak bi bio u službi stanova. Gaudí je projektirao i zamislio građevinu kao umjetničko djelo te posebnu pozornost je pridodao valovitoj dinamičkoj fasadi dodajući joj galerije, balkone i ukrase od željeza i keramike te izražajnom krovu. Fasada se može podijeliti na tri dijela: donji dio s velikim prozorima i bogatom dekoracijom, središnji dio s manjim prozorima, jednostavnijim ukrasima ravnih linija i obrisa te dio koji zauzima krov.⁴³ Krov je valovitog oblika i u suštini krov predstavlja zmaja, a zmaja ubija toranj s križem koji daje karakter građevini. Krov također može predstavljati legendu o Svetom Juraju, zaštitniku Barcelone. Krov je obložen lomljenim keramičkim pločicama plavičaste boje te uporaba boje kroz keramiku i staklo oživljuje i gornje dijelove fasade. Pri izradi dekoracija i ukrašavanju fasade kamen preoblikuje tako da postane fluidna masa. Odmiče se od eklektičnog načina te se približava organskim formama. Pojedini dijelovi građevine poput stupova, na razini ulice i prvom katu, poprimaju oblik kostiju. Upečatljivi balkoni i galerije u svom dizajnu evociraju na maske ili lubanje. Već spomenuti krov koji okrunjuje zgradu podsjeća na zmaja ili šešir, keramičke pločice plavičaste boje povezuju se s Mediteranskim morem te svaka površina može se povezati s prirodom, katalonskom tradicijom i religijom.⁴⁴ U ovoj je građevini potpuno razbio ritam prostora uz pomoć organskih ornamenta. Izbjegavao je ravne linije što se najbolje može vidjeti u ovoj kući, ali i u Casa Mila. U usporedbi s njom, fasada Casa Batlló je nježna dok fasada Casa Mila ima organski izgled te kako Umberto Eco (2004.) navodi: „Njegova pročelja, nalik groteskom kolažu, preokreću odnos funkcije i dekoracije, ostvarujući i korjenito raskidanje odnosa između arhitektonskog predmeta i stvarnosti: u prividnoj uzaludnosti i neodredivosti Gaudíjevih zdanja krije se krajnja pobuna unutrašnje Ljepote protiv kolonizacije života hladnom Ljepotom strojeva.“⁴⁵

⁴² <https://www.casabatllo.es/en/antoni-Gaudí/casa-batllo/facade/> (pristup 20.8.2021.)

⁴³ Thiel, V. (1976.), 22.

⁴⁴ <https://www.casabatllo.es/en/antoni-Gaudí/casa-batllo/facade/> (pristup 20.8.2021.)

⁴⁵ Eco, U. (2004.), 375.

Slika 10. Antoni Gaudí: Casa Batlló, Barcelona, 1907.

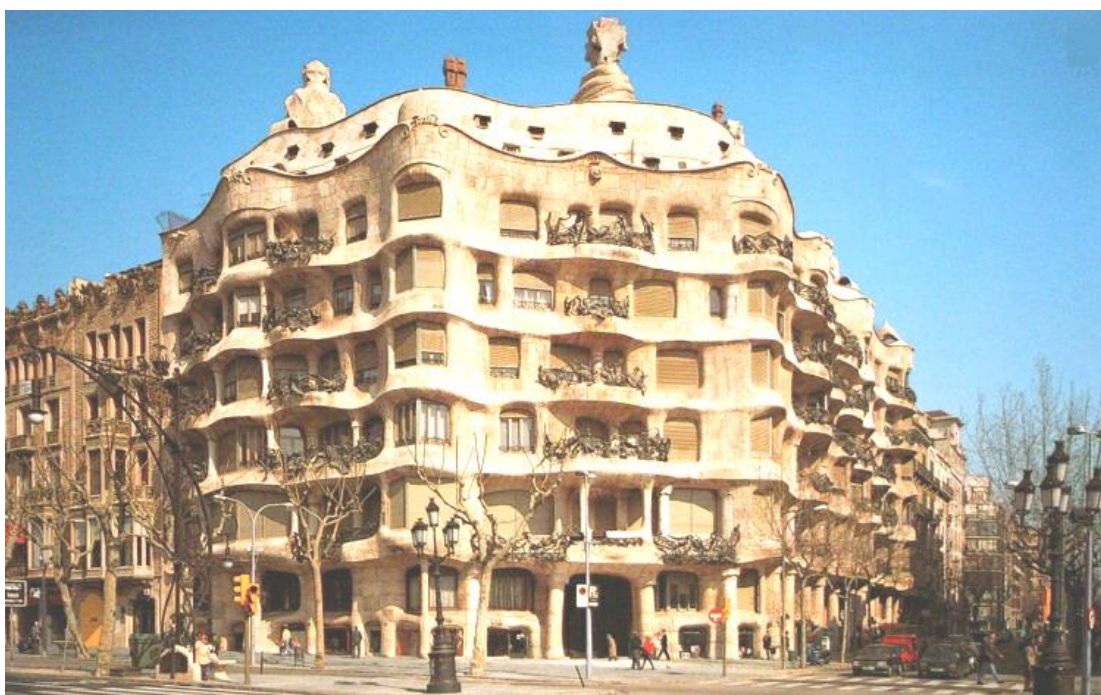
6.5 Casa Mila

Casa Mila ili „La Pedrera“ sagrađena je između 1906. i 1912. godine po narudžbi bračnog para Mila. Naziv „La Pedrera“ što znači „kamenolom“ zapravo je nadimak dodijeljen od strane građana koji nisu odobravali ovu neuobičajenost. Gaudí je dizajn za ovu građevinu opet preuzeo iz prirode kombinirajući organske elemente. Nadahnuo ga je valoviti oblik planinskog lanca planine Montserrat i brda Cole Laura u blizini Barcelone.⁴⁶ Također valoviti oblici se povezuju i s morem te druge dekoracije s biljnim i animalnim motivima. Građevina ima pet katova, potkrovlje ukrašeno paraboličnim lukovima i ravan krov pokriven bijelim keramičkim pločicama. Casu Mila karakterizira samonosiva kamena fasada i uporaba tradicionalnih materijala na vanjštini građevine gdje je konstrukcija načinjena od metala. Casa Mila je skladna masa valovitih površina, bez ravnih linija ili simetrije koja tvori jednu ogromnu organsku cjelinu gdje je kovano željezo prisutno u ispupčenim balkonima koji imitiraju biljne oblike. Umjesto krova, Gaudí je napravio terasu s dimnjacima poput skulptura ratnika ili čudovišta. Svi ti elementi su izgrađeni od cigle prekrivene vapnom, slomljenim mramorom ili staklom.⁴⁷ Gaudí nije koristio samo krivulju na fasadi, već je upotrijebio i krivulju u cijeloj građevini uključujući i unutrašnjost. Unutrašnjost je valovita, niti

⁴⁶ Jing Jing, L, Hu, Y. (2017.), 34.

⁴⁷ Ibid. 34.

jedan zid nije ravan te se time izražava asimetričnost prisutna u cjelokupnom tlocrtu. Također, Gaudí je dizajnirao namještaj posebno za glavni kat, a dvorane su potpuno oslikane prirodnim motivima i motivima iz mitologije.⁴⁸ Ovime Gaudí dokazuje svoje mogućnosti pri dizajniranju i vanjštine i interijera te njegove opreme što se u umjetnosti pronalazi pod pojmom Gesamtkunstwerk odnosno „ideja totalnog umjetničkog djela koje zadire i u najmanje detalje svakodnevnog života.“⁴⁹ To bi značilo da je umjetnik odgovoran za kompletno uređenje zgrade i njezinih detalja. Ovime bi se sačuvala originalnost umjetnika koji nije pod opresijom masovne proizvodnje.

Slika 11. Antoni Gaudí: Casa Milà, Barcelona, 1906. – 1912.

⁴⁸ <https://www.lapedrera.com/en/la-pedrera/architecture> (pristup 20.8.2021.)

⁴⁹ Klačić, S. (2005.), 20.

7. Sagrada Familia

Sagrada Familia je najviša nedovršena rimokatolička crkva na svijetu koja se nalazi u Barceloni. Njena dugogodišnja gradnja čak konotira i na pojam procesualne umjetnosti i nikad završenog projekta. To je ogroman kompleks kojem je Gaudí posvetio veći dio svog života, sve do svoje iznenadne smrti. Oslanjajući se isključivo na privatne donacije, izgradnja Sagrada Familije napredovala je polako, a prekinuta je zbog Španjolskog građanskog rata, ali je nastavljena sve do danas te ju je UNESCO proglasio spomenikom čovječanstva.⁵⁰ Bazilika Sagrada Familija bila je ideja knjigovođe Josepa Maria Bocabelle. Izgradnja apside crkve započela je 1882. godine pod vodstvom arhitekta Francisca de Paula del Villara, a onda je Gaudí preuzeo odgovornost za njezin dizajn.⁵¹ Izgradnja katedrale iznenada je prekinuta u lipnju 1926. godine kad je Gaudíja pregazio tramvaj. Dovršio je samo kriptu, apsidu i pročelje Kristova rođenja s četiri spiralne kule.⁵² Izgradnja Sagrada Familie može se podijeliti na tri razdoblja prema arhitektima uključenim u projekt. Prvo rano razdoblje započinje od 1882. do 1926. u vrijeme kad je Gaudí bio odgovoran za izgradnju. Nadalje slijedi razdoblje nakon njegove smrti od 1926. do 1985. kada odgovornost za izgradnju preuzimaju njegovi učenici poput arhitekta Sugranes i Gras koji je preuzeo projekt. Nakon građanskog rata 1935. godine radove je preuzeo arhitekt Quintana i Vidal, a zatim Lluís Bonet, Isidre Puig te Francesc de Paula Cardoner.⁵³ Treće razdoblje započinje 1985. kada je prvi put imenovan arhitekt koji nije imao izravan odnos s Gaudíjem.⁵⁴ Ali Gaudí je taj koji je transformirao crkvu svojim arhitektonskim i inženjerskim stilom, kombinirajući gotičke i zakrivljene oblike novog stila. Projekt ove građevine je sadržavao i brojne inovacije poput paraboličnih lukova koji nisu bili tipični za dotadašnju arhitekturu, a i estetski su bili privlačniji. Ti parabolični lukovi su činili kompleksnu mrežu svodova koji se mogu vidjeti u unutrašnjosti i pokazuju Gaudíjevo eksperimentiranje s novim geometrijskim oblicima, ali i njegovo znanje matematike i statike pri rješavanju težinskog opterećenja same građevine.⁵⁵ Koristi i hiperbolu u unutrašnjosti koja asocira na razgranato drveće ili ljudske kosture, ravne površine, hiperboloide u

⁵⁰ Sarmiento, J. C. i sur. (2019.), 2

⁵¹ <https://sagradafamilia.org/en/history-of-the-temple> (pristup 20.8.2021.)

⁵² Raventos-Pons, E. (2002.), 209.

⁵³ Martiz, P (2001.), 50.

⁵⁴ Rodriguez, G. i sur. (2016.), 2.

⁵⁵ Huerta, S. (2006.), 329.

izgradnji i ukrašavanju prozora te u klausturu, te hiperboličke paraboloidne čime izlaže poznavanje i važnost matematike pri arhitektonskim projektima.⁵⁶

Slika 12. Antoni Gaudí: Sagrada Família, Barcelona, 1882. –

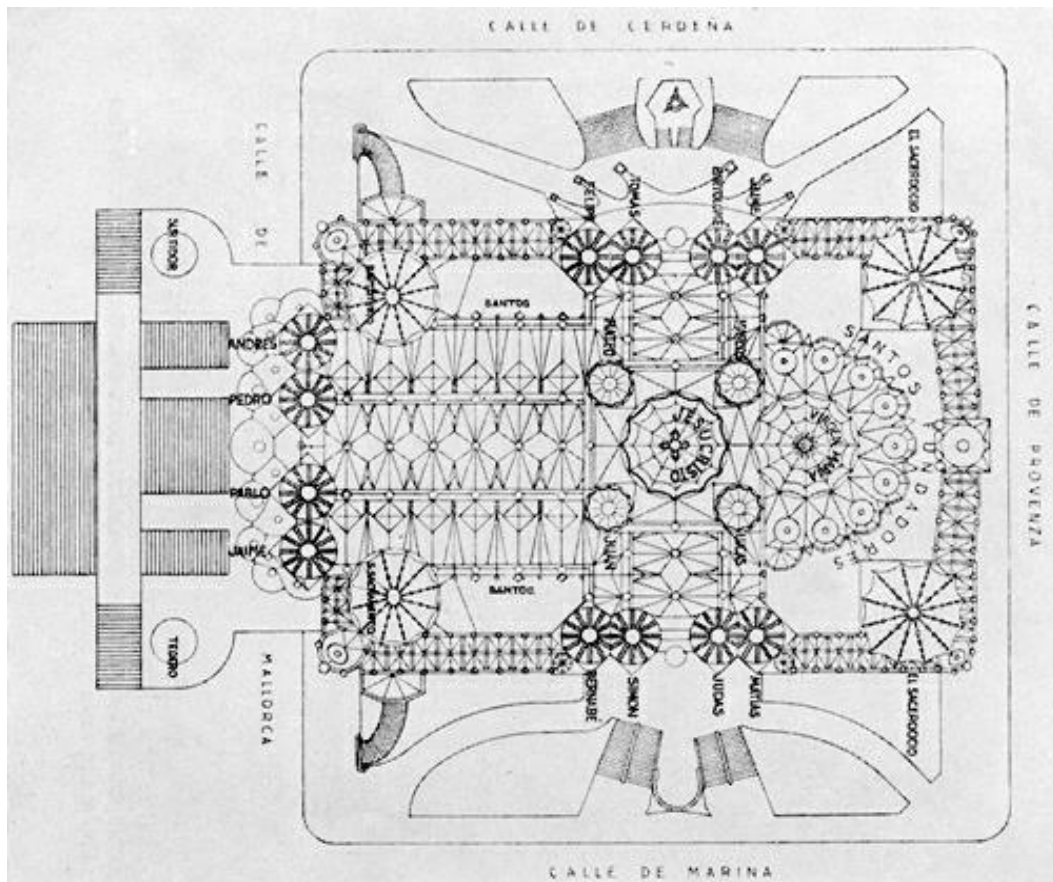
7.1 Plan

Bazilika je u osnovi peterobrodna u obliku latinskog križa s trobrodnim transeptom te tornjem na križištu. Na krajevima transepta se nalaze izlazi s ukrašenim pročeljima koje predstavljaju Isusovo rođenje te Pasiju, a glavni ulaz će tek biti ukrašen pročeljem Isusove slave gdje se također nalazi i krstionica i kapelica. Završni dio brodova joj čini deambulatorij sa sedam apsida flankiranih s tornjevima. Tih sedam kapelica označavaju sedam tuga i blaženstava Svetog Josipa.⁵⁷ Također stupovi u unutrašnjosti jedinstveni su Gaudíjev dizajn. Gaudí je zamišljao unutrašnjost crkve kao da je šuma, stupovi su imitirali grananje i debla drveća. Nijedna unutarnja površina nije ravna. Sastoji se od mnoštva krivulja i ornamentalnih oblika, a prozore čine visoki

⁵⁶ https://mathstat.slu.edu/escher/index.php/The_Geometry_of_Antoni_Gaudí (pristup 7.9.2021.)

⁵⁷ <https://en.wikiarquitectura.com/building/sagrada-familia/> (pristup 21.8.2021.)

vitraji koji pružaju odlično osvjetljene. Crkveni predmeti su većinom ručno rađeni, a cijela unutrašnjost odražava luksuz i bogatstvo ovog razdoblja.⁵⁸

Slika 13. Antoni Gaudí: Plan Sagrade Familie

Nadalje pri odabiru materijala razdoblje izgradnje može se podijeliti na tri dijela. Prvo razdoblje izgradnje Sagrada Familije karakterizira upotreba kamena kao jedinog građevinskog materijala i upotreba tradicionalnih građevinskih tehnika. Nadalje koristio se beton za popunjavanje šupljina zidova te armirani beton za stupove i lukove. Upotreba betona proširila se tijekom drugog razdoblja i postala jedan od najčešće korištenih materijala. U trećem dolazi do uvođenjem novih tehnologija i materijala zbog izdašnih donacija.⁵⁹ Odras modernizacije i dostupnosti materijala se ogleda u različitim vrstama betona, pješčenjaka, granita, zatim bazalta s porfirom, a kamen se koristio kao materijal za dekorativne svrhe.⁶⁰

7.2 Eksterijer

⁵⁸ Ibid. (pristup 21.8.2021.)

⁵⁹ Rodriguez, G. i sur. (2016.), 3.

⁶⁰ Burry, M. (2003.), 40.

Sagrada Familia izrazito je velikih dimenzija s glavnim brodom dužine 95 metara i transeptima dugih 60 metara te tornjevima visine 127 metara. Gaudí je zamislio da ima čak osamnaest tornjeva, od kojih je do danas dovršeno samo osam. Osamnaest tornjeva predstavlja simboliku preuzetu iz kršćanstva poput dvanaest spiralnih tornjeva za dvanaest apostola, četiri tornja za četiri evanđelista, jedan toranj za Djevicu Mariju te jedan toranj za Isusa Krista koji bi bio najveći.⁶¹ Na njegovim nacrtima stavljen je naglasak na okomitost zgrade te na organskim i geometrijskim oblicima i detaljima poput brojnih cvjetnih, životinjskih i drugih organskih motiva te valovitim ritmovima karakterističnim za mediteransku zemlju koji bi krasili samu građevinu. Spiralno uzdizanje tornjeva prema nebu poput rastućeg drveta i okomito usmjerenje zajedno sa svojom simbolikom i metaforičkim detaljima i skulpturama stvaraju dinamiku te pojačavaju vjerski doživljaj i osjećaj blaženstva.⁶²

Plan je bio sagraditi tri velika pročelja koje bi predstavljale Kristov život: istočno pročelje posvećeno Isusovu rođenju ukrašeno ornamentalno uređenim skulpturama i motivima iz prirode. Podijeljeno je na tri portala koji predstavlja Nadu, Vjeru i Milosrđe, sadrži troja vrata koja predstavljaju Sveto Trojstvo te je pročelje flankirano s tornjevima četiri apostola. Glavni portal Milosrđa sadrži priče o tri pastira i tri kralja koji su slijedili Betlehemovu zvijezdu, naviještenje Marijino te skulpturu drveta s mnoštvom golubica u njegovoj krošnji što implicira Duha Svetoga i drvo života. Na portalima su prikazani anđeli s dugim trubama koji označuju krunjenje Djevice. Nadalje prikazane su scene iz Kristova života poput rođenja u središtu. Lijevo na portalu Nade prikazana je priča o bijegu iz Egipta i pokolj nevine dječice, a portal Vjere sadrži priču o Isusu izgubljenom u hramu te o Elizabetinoj vizitaciji. Osim biblijskih motiva pročelje je ukrašena mnoštvom biljnih ornamenata koji spajaju priču u jednu cjelinu. Nadalje sadržava zapadno pročelje posvećenu Isusovoj mucu odnosno Pasiji koja je ukrašena oštrim i ravnim linijama te sadrži četiri tornja. Gaudí i njegov nasljednik Subirachs je želio da ovim pročeljem utjera strah u gledatelja, koristeći jake kontraste kako bi dodatno pokazao ozbiljnost i muke Kristove žrtve. Također sadrži tri portala koji predstavljaju tri teološke vrline, iako u drugačijem svjetlu. Jedan od portala prikazuje Isusovu posljednju večeru te središnji prikazuje kalvariju, a na trećem se može vidjeti Isusova smrt, pokop i uskrsnuće. Ovi portali sadrže brojne skulpturalne i ukrasne elemente koji se stapaju sa samom arhitekturom i koji poprimaju simbolično značenje poput Alfe i Omega odnosno Krista kao početak i kraj svijeta, horoskopskih znakova, te detalja kvadrata s nizom brojeva koji zbrajajući se dijagonalno, po retku ili po stupcu uvijek daju isti broj čija se

⁶¹ Raventos-Pons, E. (2002.), 209.

⁶² Ibid. 209.

ikonografija veže uz Isusa Krista i 33 godine njegova života na zemlji.⁶³ Na jugu je pročelje posvećeno Isusovoj slavi, koju tek treba dovršiti. Također sadrži četiri tornja posvećena apostolima. Bit će ukrašena simbolima i elementima evanđelista, apostola, svetog trojstva te demona, idola, lažnih bogova, a svaki ulaz će prikazivati darove duha svetoga kao i sedam smrtnih grijeha te sedam nebeskih vrlina.⁶⁴ Jedan od kipara koji su radili na projektu je i spomenuti kipar Josep Maria Subirachs koji je preuzeo odgovornost za pojedine dijelove građevine i njene ikonografske motive poput pročelja Isusove muke u kojoj kombinira apstraktne i ekspresivne geometrijske oblike.⁶⁵ Ovim monumentalnim djelom je vidljiv cjelokupni Gaudíjev razvoj prožet čistoćom linija, uporabom organskih motiva koji se isprepliću s geometrijskim paraboličnim lukovima.

Slika 14. Antoni Gaudí: Pročelje Isusova rođenja, Barcelona, 1882. –

⁶³ Martiz, P (2001.), 52.

⁶⁴ <https://en.wikiarquitectura.com/building/sagrada-familia/> (pristup 21.8.2021.)

⁶⁵ Sobrer, J. M. (2002.), 208.

Slika 15. Antoni Gaudí i sur.: Pročelje Isusove muke, Barcelona, 1882. –

8. Zaključak

Umjetnički pokret koji nastaje krajem 19. stoljeća i početkom 20. stoljeća okuplja umjetnike koji odbacuju akademske stilove 19. stoljeća i prihvaćaju prirodu kao glavnu inspiraciju za izradu svojih djela. Često je korištena asimetrična linija te dolazi do primjene novih materijala u gradnji gdje se velika pozornost stavlja na dekoriranje pročelja građevine. Time djela umjetnosti i arhitekture doživjela su potpunu transformaciju izražavajući duh vremena i umjetnička nastojanja da masovno i serijski proizvedene proizvode preoblikuju u estetski oblikovane objekte. Stil je karakterističan prvenstveno po afirmaciji organskih formi u svoj dizajn, što je vidljivo na pročeljima građevina ili u njihovoj unutrašnjoj i vanjskoj dekoraciji.

Katalonija je bila područje brzog industrijskog razvoja i ekonomskog prosperiteta, te pogodna za razvoj nove umjetnosti. Primjenu ovog novog stila je ponajviše preuzeo Antoni Gaudí. Njegovo rukovanje arhitektonskim elementima i specifičnim dekoracijama izražavaju katalonsku tradiciju te utjecaj secesije te katalonske gotike. Govoreći o samom stilu, ali i ovom arhitektu važno je spomenuti prirodu kao glavnu inspiraciju iz koje je derivirano mnoštvo dekoracija i motiva. Priroda je sagledavana kao nepresušan izvor te Gaudí je prihvatio prirodne forme i ukomponirao ih u svoj dizajn. Najreprezentativniji primjer toga su njegova djela poput Parka Güell, u kojem je vidljiv spoj arhitekture i prirode gdje se sve stapa u skladnu cjelinu prožetu ukrasnim motivima, razbijenim keramičkim pločicama te vijugavim linijama. Nadalje, djela poput Case Vicens, Case Mila i Case Batlló izražavaju njegovo eksperimentiranje s uzorcima i linijama gdje je vidljiv

utjecaj modernizma. Najveće i najmonumentalnije djelo je Sagrada Familia, spomenik njegovih dostignuća i jedan od reprezentativnih primjera secesije odnosno modernizma.

Kroz njegov lik sam uvidjela veličinu i značaj ovog pokreta što sam željela prenijeti u ovaj rad, pokazati određene karakteristike stila i kako se oni ogledaju u arhitekturi kao jednom od umjetničkih medija.

9. Literatura

1. Borovac, I. (2000.). *Opća povijest umjetnosti*. Zagreb: Mozaik knjiga.
2. Burry, M. (2003.). Re-natured Hybrid. *Thresholds*, No. 26, 38-42.
<https://www.jstor.org/stable/43876157> (pristup 21.7.2021.)
3. Eco, U. (2004.). *Povijest Ljepote*. Zagreb: Hena Com.
4. Enger, R. (2015.). *Art Nouveau, Out with the old, in with the exy*.
<http://arthistoryproject.com/timeline/modernism/art-nouveau/>. (pristup 23.7.2021.)
5. Gardner, H. (1967.). *Umetnost kroz vekove*, Novi Sad: Matica Srpska
6. Huerta, S. (2006.). Structural Design in the Work of Gaudí. *Architectural Science Review*
No. 4., Vol. 49, 324-339. http://oa.upm.es/703/1/Huerta_Art_002.pdf (pristup 5.8.2021.)
7. Jing Jing, L, Hu, Y. (2017.). Anatomy of Gaudí's Curve Architectural Language. *Journal of Arts & Humanities*. No. 07. Vol. 06, 33-38, <http://dx.doi.org/10.18533/journal.v6i7.1204>
(pristup 7.8.2021.)
8. Kalčić, S. (2005.). *Neizvjesnost umjetnosti*. Zagreb: Školska Knjiga.
https://www.academia.edu/13591598/Neizvjesnost_umjetnosti (pristup 8.9.2021.)
9. Kopsida, A. (2011.). *Analysis of a masonry viaduct of Parc Güell in Barcelona by funicular modeling*. Disertacija. Barcelona: Universitat Politecnica de Catalunya
<https://upcommons.upc.edu/handle/2099.1/14393> (pristup 10.8.2021.)
10. Lacuesta, R. (2017.). Catalan industrial architecture in the last quarter of the 19th century and first quarter of the 20th century. *Catalan historical review*. Vol. 10., 59-75
<https://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000249/00000084.pdf> (pristup 12.8.2021.)
11. Lipošek, L. (2017.). *Secesija u suvremenom svijetu.*, Završni rad. Zagreb: Tekstilno tehnološki fakultet <https://repozitorij.ttf.unizg.hr/islandora/object/ttf:83/datastream/PDF/view>
(pristup 15.7.2021.)
12. Mackay, D. (1985.). *Modern Architecture in Barcelona (1854 - 1939)*. Sheffield: Anglo-Catalan Society Occasional Publications.

13. Martiz, P (2001.). The Magic Square on Sagrada Familia. *The Mathematical Intelligencer*. Vol. 23. 49 - 53.
<https://www.researchgate.net/publication/286331544> The Magic Square on Sagrada Familia (pristup 7.9.2021.)
14. Narotzky, V. (2009.). Selling the Nation: Identity and Design in 1980s Catalonia. *Design Issues, No. 3, Vol. 25.* 62-75 <https://www.jstor.org/stable/20627817> (pristup 12.8.2021.)
15. Radford, R. (2002). Gaudí. Barcelona. *The Burlington Magazine*, Vol. 144, 573-574,
<https://www.jstor.org/stable/889537> (pristup 21.8.2021)
16. Raventos-Pons, E. (2002.). Gaudí's Architecture: A Poetic Form. *Mosaic: An Interdisciplinary Critical Journal. No. 4, Vol. 35.* 199-212.
<https://www.jstor.org/stable/44029973> (pristup 12.8.2021.)
17. Rodriguez, G. i sur. (2016.). Self-Compacting Concrete in the Temple of Sagrada Familia. *Journal of Architectural Engineering. No. 3, Vol. 23.*
[https://doi.org/10.1061/\(ASCE\)AE.1943-5568.0000249](https://doi.org/10.1061/(ASCE)AE.1943-5568.0000249) (pristup 20.8.2021.)
18. Rossello, M. (2013.). *Papier-mâché tiles in Catalan Modernista architecture.*
https://www.artnouveau-net.eu/wp-content/uploads/2019/07/HL_Aveiro_2013_Rossello.pdf
(pristup 15.8.2021.)
19. Sarmiento, J. C. i sur. (2019.). Filtering Surfaces in Surveys with Multiple Overlapping: Sagrada Familia. *IOP Conf. Series: Materials Science and Engineering No. 8.. Vol. 471.*
[doi:10.1088/1757-899X/471/8/082044](https://doi.org/10.1088/1757-899X/471/8/082044) (pristup 20.8.2021.)
20. Sobrer, J. M. (2002.). Against Barcelona? Gaudí, the City, and Nature. *Arizona Journal of Hispanic Cultural Studies* , Vol. 6. 205-219. <https://www.jstor.org/stable/20641605> (pristup 7.8.2021.)
21. Stefanus, A. (2011.). *Antoni Gaudí.*, https://www.academia.edu/35866497/Antoni_Gaudí
(pristup 7.7.2021.)
22. Šuvaković, M. (2005.). *Pojmovnik suvremene umjetnosti.* Zagreb: Horetzky

23. Thiel, V. (1976.). *The Forgotten Facade*. Magisterij. Massachusetts: Massachusetts Institute of Tehnology, Dept. of Architecture. <https://dspace.mit.edu/handle/1721.1/78037> (pristup 23.8.2021.)

Popis mrežnih stranica:

1. Art Nouveau European Route. (2018.). *In searhch of a European style*
<http://www.artnouveau.eu/pdf/en/intro.pdf> (pristup 13.7.2021.)
2. Basilica de la Sagrada Familia (2020.). *History of the tample*
<https://sagradafamilia.org/en/history-of-the-temple> (pristup 21.8.2021.)
3. Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. (2021.). *Art Nouveau. Encyclopedia Britannica.*
<https://www.britannica.com/art/Art-Nouveau> (pristup 14.7.2021.)
4. Casa Vicens Gaudí. (2020.). *The house.* <https://casavicens.org/casa-icens/the-house/> (pristup 19.8.2021.)
5. Casa Batlló (2021.). *A unique facade.* <https://www.casabatllo.es/en/antoni-Gaudí/casa-batllo/facade/> (pristup 20.8.2021.)
6. Gaudí all Gaudí. (2021.). *Art Nouveau in Europe*
<http://www.GaudíallGaudí.com/A0003.htm#ART%20NOUVEAU%20IN%20CATALONIA>
(pristup 13.7.2021.)
7. Heide, C. (2019.). *Catalan Modernism.* <https://thebarcelonafeeling.com/catalan-modernism/>
(pristup 5.8.2021)
8. HiSoUR (2017.). *HISTORY OF ART NOUVEAU.* <https://www.hisour.com/history-of-art-nouveau-27653/>(pristup 15.7.2021.)
9. Jessop, T. (2017.). *Mudéjar Art: Hybrid Design Where East Meets West.*
<https://theculturetrip.com/europe/spain/articles/mudejar-art-hybrid-design-where-east-meets-west/> (pristup 20.9.2021.)
10. La Pedrera- Casa Mila. (2019.). *The architectural innovations in Casa Mila (La Pedrera).*
<https://www.lapedrera.com/en/la-pedrera/architecture> (pristup 20.8.2021.)

11. Mathstat (2017.). *The Geometry of Antoni Gaudí*
https://mathstat.slu.edu/escher/index.php/The_Geometry_of_Antoni_Gaudí (pristup 7.9.2021.)
12. Park Güell Official Website. (2019.). Gaudí and Güell. <https://parkguell.barcelona/en/park-guell/Gaudí-and-guell> (pristup 19.8.2021.)
13. Park Güell Official Website (2019.). *Emblematic feature*.
<https://parkguell.barcelona/en/park-guell/emblematic-features> (pristup 19.8.2021.)
14. The Art History. (2017.). *Antoni Gaudí*. <https://www.theartstory.org/artist/Gaudí-antoni/life-and-legacy/#nav> (pristup 15.7.2021.)
15. Warner, L. M. (2016.). *The Catalan Modernism Movement - A Quick Rundown*.
<https://www.citylifebarcelona.com/the-catalan-modernism-movement-a-quick-rundown/>
(pristup 15.7.2021.)
16. Wikiarquitectura (2018.) *Sagrada Família*. <https://en.wikiarquitectura.com/building/sagrada-familia/> (pristup 21.8.2021.)

10. Slikovni prilozi

Slika 1. Hector Guimard: *Ulaz u pariški metro*, Pariz, 1890-1930, obojano lijevano željezo i staklo 4

<https://www.slideshare.net/lodgek/art-nouveau-47152931> (pristup 25.8.2021.)

Slika 2. Antoni Gaudí y Cornet, 1878. 7

<https://www.theartstory.org/artist/Gaudí-antoni/life-and-legacy/> (pristup 25.8.2021.)

Slika 3. Antoni Gaudí: *Usporedba prirode s Gaudíjevim dizajnom u Sagradi Familiji*, Barcelona, 1882. 9

<https://biodesign.berkeley.edu/2020/02/11/newsbiomimetic-architecture-tree-inspires-support-columns/> (pristup 25.8.2021.)

Slika 4. Kapiteli Sagrade Familije

<https://www.pinterest.com/pin/519039925798171018/>

Slika 5. University of Stuttgart i University of Innsbruck: *Obrnuti model Colonie Güell*, Barcelona, 1983-2008. 10

<http://www.fabb.cc/publication/digitalread-analogwrite> (pristup 25.8.2021.)

Slika 6. Antoni Gaudí: *Unutrašnjost kripte Colonie Guel*, Barcelona, 1890. 11

<https://www.casabatllo.es/en/antoni-Gaudí/guell-crypt/> (pristup 25.8.2021.)

Slika 7. Antoni Gaudí: *Casa Vicens*, Barcelona, 1883-1885. 12

<https://www.pinterest.com/pin/862509766140284749/> (pristup 25.8.2021.)

Slika 8. Antoni Gaudí: *Park Güell*, pogled s ulaza, Barcelona, 1900-1914. 13

<https://www.parkguell-tickets.com/plan-your-visit/> (pristup 25.8.2021.)

Slika 9. Antoni Gaudí: *Park Güell*, detalj kamenih drveća, Barcelona, 1900-1914. 14

<https://theculturetrip.com/europe/spain/articles/10-fascinating-facts-you-didnt-know-about-park-guell/> (pristup 25.8.2021.)

- Slika 10.* Antoni Gaudí: *Casa Batlló*, Barcelona, 1907. 15
<https://www.casabatllo.es/en/antoni-Gaudí/casa-batllo/facade/> (pristup 25.8.2021.)
- Slika 11.* Antoni Gaudí: *Casa Mila*, Barcelona, 1906-1912. 17
<http://justfunfacts.com/interesting-facts-about-casa-mila/> (pristup 25.8.2021.)
- Slika 12.* Antoni Gaudí: *Sagrada Familia*, Barcelona, 1882- do danas 18
<https://www.pinterest.com/pin/447686019214542081/> (pristup 25.8.2021.)
- Slika 13.* Antoni Gaudí: *Plan Sagrade Familie* 19
<http://www.apartime.com/blog/culture-tourism/the-secrets-of-sagrada-familia> (pristup 25.8.2021.)
- Slika 14.* Antoni Gaudí: *Pročelje Isusova rođenja*, Barcelona, 1882- do danas 22
<https://livingchurch.org/covenant/2020/12/27/the-christmas-story-in-stone-the-nativity-facade-of-the-sagrada-familia/> (pristup 25.8.2021.)
- Slika 15.* Antoni Gaudí i i sur.: *Pročelje Isusove muke*, Barcelona, 1882- do danas 22
<https://blog.sagradafamilia.org/en/divulgation/passion-facade-key-moments/> (pristup 25.8.2021.)

Sažetak

Područje istraživanja ovog rada je inačica stila secesije, kao katalonski modernizam u djelima španjolskog arhitekta Antoni Gaudija. Kroz rad se proučava naziv „modernizam“ i „secesija“ kao dva glavna pojma odnosno stil kojim se spomenuti arhitekt referirao u svojim djelima. Stil se odnosi na fenomen koji se pojavio u Kataloniji čiji vrhunac seže od 1890-ih do 1910-ih godina. Svoju primjenu je pronašao u raznim vidovima umjetnosti poput litografije, primijenjene umjetnosti, dekorativne umjetnosti, a ponajviše u arhitekturi. Stil je kombinirao dotadašnje povijesne reference s uporabom suvremenih materijala i dekoracija za koje su motive preuzimani iz prirode. U arhitekturi to je značilo oblikovanje na način *Gesamtkunstwerka*, dekoracije temeljene na kontinuiranim vijugavim linijama koje odražavaju organske predloške. Priroda je bila primarni izvor nadahnuća za Gaudijeva dijela te će jedan od problema razrađenih u ovom radu biti i ogled prirodnih motiva u njegovim arhitektonskim projektima. Vođen dotadašnjim, ali i novim znanjima o tehnologiji i materijalima on je preoblikovao tadašnju Barcelonu te se u završnom radu razmatraju utjecaji i izvori Gaudijeveg opusa.

KLJUČNE RIJEČI: Katalonski modernizam, art nouveau, secesija, priroda, organska ornamentika, Gesamtkunstwer, mudejar, neogotika

Abstract

The area of research of this paper is a version of Art Nouveau as Catalan modernism in the works of the Spanish architect Antoni Gaudí. Through the paper the name „modernism“ and „secession“ are studied as two main concepts or style that the mentioned architect referred to in his works. The style refers to a phenomenon that appeared in Catalonia, culminating in the 1890s and 1910s. The style has found its application in various forms of art such as lithography, applied arts, decorative arts, and most of all in architecture. The style combined previous historical references with the use of modern materials and decorations that took motifs from nature. In architecture, this meant designing in the manner of Gesamtkunstwerk, decorations based on continuous winding lines reflecting organic templates. Thus, nature played a major role in the inspiration of Gaudí's works, and one of the problems elaborated in this paper will be the reflection of natural motifs in his architectural achievements. Guided by previous and new knowledge, he reshaped Barcelona of that time and the final paper discusses the influences and sources of Gaudí's work.

KEYWORDS: Catalanian modernism, Art Nouveau, Secession, nature, organic ornamentation, Gesamtkunstwerk, mudejar, neo-Gothic

Obrazac A.Č.

SVEUČILIŠTE U
SPLITU FILOZOFSKI
FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Darija Hammer, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce Pedagogije i Pomjesti umjetnosti, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 21. 9. 2021

Potpis Darija Hammer

Izjava o pohrani završnog/diplomskog rada (podertajte odgovarajuće) u Digitalni
 repozitorij Filozofskog fakulteta u Splitu

Student/ica: Darija Hammer

Naslov rada: Katalonski modernizam u djelima Antonija Gaudija

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Povijest umjetnosti

Vrsta rada: Završni rad

Mentor/ica rada:

doc. dr. sc. Silva Kalčić

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Komentor/ica rada:

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Članovi povjerenstva:

doc. dr. sc. Dalibor Prancević, Dora Derado asistentica

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog završnog/diplomskog rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uredenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

- a) rad u otvorenom pristupu
 - b) rad dostupan studentima i djelatnicima FFST
 - c) široj javnosti, ali nakon proteka 6/12/24 mjeseci (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).
- (zaokružite odgovarajuće)

U slučaju potrebe (dodatnog) ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: Split, 21. 9. 2021

Potpis studenta/studentice: Darija Hammer